

2002-09-06

Svår konst blåsa ögonproteser i glas

De flesta ögonproteser är tillverkade i plast. Men det finns en yrkesgrupp som fortfarande behärskar konsten att blåsa, forma och måla ögonproteser i glas. Ann-Charlotte Müller-Uri är den femte generationen i en familj av ocularister.

I ett litet, gult hus intill Tomtebodaskolan i Stockholm ligger F.Ad. Müller Söhne AB, ett familjeföretag med rötter i Tyskland som i generationer tillverkat ögonproteser i glas. Det är också här ocularisten Ann-Charlotte Müller-Uri har sin mottagning för patienter som behöver ett konstgjort öga.

- Det bästa med yrket är att man ser resultatet på en gång och den nära kontakten med patienterna. Många av mina patienter har jag känt i femton år, säger hon.

Sju års utbildning

Ann-Charlotte växte upp i Lund där hennes far, Sven Müller-Uri, i många år haft basen för det tyska familjeföretagets verksamhet i Sverige. Filialen i Stockholm tog Ann-Charlotte över när hon efter femton år i Tyskland kom tillbaka till Sverige 1997.

- Pappa började närma sig pensionering och det var en anledning för mig att flytta hit. Det var också en fördel att jag kunde ta över medan pappa fortfarande jobbade. Han blev väldigt glad eftersom han trodde att vi skulle behöva stänga Sverigefilialen.

Den sjuåriga utbildningen till ocularist gick hon i Wiesbaden i Tyskland. Det är klassisk hantverksutbildning som varvar teoretiska studier i bland annat medicin, historia och glaskunskap med praktik. Efter fyra år gör studenterna ett gesällprov och därefter arbetar de ytterligare tre år som ocularist-assistent innan de, efter utfört mästarprov, blir diplomerade ocularister.

- Men det tar ungefär tio år innan du blir riktigt bra. När jag flyttade till Stockholm 1997 hade jag jobbat i femton år. Då kände jag att jag klarade av arbetet själv

Protes på en timme

En vecka i månaden lämnar Ann-Charlotte sin praktik i Stockholm för att besöka olika sjukhus i landet där hon upprättar tillfälliga mottagningar. Det beror på att patientunderlaget i Sverige är begränsat och geografiskt väldigt utspritt. Ibland har hon med sig ett par kollegor från Tyskland och på en vecka kan hon ta emot över hundra patienter.

- Den största gruppen är män mellan 50 och 60 år som varit yrkesverksamma och som skadat sig innan skyddsanordningar och säkerhetsföreskrifter fanns. Det kan också vara patienter som förlorat ett öga på grund av till exempel åldersdiabetes, näthinne lossning eller grå starr. Men det är även vanliga skador efter olyckor med pilbågar, stenar, knivar, skruvmejslar och dörrar.

Att göra en färdig protes tar cirka en timme. Till sin hjälp har hon halvfärdiga glaskulor med ditmålad pupill och iris. Det är utifrån dem hon väljer när hon träffar patienten.

- Jag har blå och bruna ögon färdiga, men de finns i alla färger. När jag är i Tyskland kan jag hitta färger som de inte har någon användning av. Det är nämligen mera blåa och blandade ögonfärger i Norden.

Artiklar nr 4, 2002

Arne Hegerfors – en lyckans ost

Han har varit med om några av de största idrottshändelserna under 1900-talet och fyra gånger har han haft hedersuppdraget att kommentera finalen i fotbolls-VM.

[□ Läs mer](#)

Emma – en envis kämpe

Efter en lång och besvärlig kamp mot retinoblastom - cancer i ögonen - är Emma Danielsson, 9 år, i dag en pigg och social liten tjej full av livsglädje.

[□ Läs mer](#)

Rena rama cirkusen

Barncancerfondens Riksmöte i Furuviksparken utanför Gävle lockade nära 500 deltagare från hela landet.

[□ Läs mer](#)

Vänner för livet i ungdomsgrupperna

I ungdomsgrupperna kan du som drabbats av cancer och är mellan 15-20 år träffa andra ungdomar i liknande situation.

[□ Läs mer](#)

Invandrare i vården

[□ Läs mer](#)

En pionjär i arbetet mot cancer

[□ Läs mer](#)

Serife föredrar svensk vård

[□ Läs mer](#)

Notis

[□ Läs mer](#)

Anslagstavlan

[□ Läs mer](#)

Men föräldrarna då?

[□ Läs mer](#)

Forskning och vård

[□ Läs mer](#)

Senaste numret

STÖD BARNCANCERFONDEN

Familjetradition

Glaskulan hettas upp med en brännare och samtidigt som Ann-Charlotte blåser in luft i kulan formar hon konturerna till proteserna med hjälp av en skalare. Genom att jämföra med patientens andra öga mäter hon sedan dit blodkärlen i ögonvitan.

- När jag får en patient ser jag till färg, storlek på pupill och hur stor proteserna ska vara i ögonhålan. Men jag använder inga mätverktyg utan ser själv hur stor proteserna ska vara i ögonhålan. För det mesta passar proteserna med en gång, annars får man justera den.

Ann-Charlotte är den femte generationen i en familj av ocularister. Redan i mitten av 1800-talet började hennes farfars farfar tillverka ögonproteser i glas. I dag finns det ett hundratal ocularister, nästan alla verksamma i Tyskland, som behärskar konsten att tillverka ögonproteser i glas. Men även om efterfrågan minskar och plastproteser tagit över stora delar av marknaden kommer yrket att leva vidare, menar Ann-Charlotte.

- Behovet av ögonproteser blir mindre och mindre eftersom forskning och medicin går framåt och de flesta ögonskador går att rädda. Men vi kommer att finnas kvar eftersom det alltid kommer att finnas patienter som behöver ögonproteser.

Krister Zeidler

✚ [Skriv ut sidan](#) ✚ [Tipsa någon om artikeln](#)